

Predaja priročnika o stavljenju

Tehniški muzej Slovenije (Bistra, 24. 11. 2015)

Matic ŠTEFAN • DELO d. o. o. • odgovorni urednik revije Grafičar (foto: Neža RENKO in Matic ŠTEFAN)

Priročnik je natisnjen v nemškem jeziku, in to v gotici. Vsebinsko je razdeljen na dva dela, stavljenje in tiskanje. Obsega čez 100 strani besedila in nekaj ilustracij

Priročnik je natisnjen v gotici.

oziroma risb. V prvem delu je zgolj nekaj risb, ki prikazujejo razporeditve črkovnega gradiva po predalčnih različnih jezikov (angleščina, nemščina, francoščina, tudi arabščina ...). Z drugimi besedami je imel stavec pri svojem delu črke za stavljenje razporejene glede na jezik oziroma najbližje pri roki tiste z najbolj pogostim pojavom v besedilu. V drugem delu pa je nekaj več risb s prikazom različnih tehnik tiska, vse od prve tiskarske preše pa do uporabe litoželeznih črk in tako imenovanih (brzo)tiskarskih strojev. Kot posebnost je kustosinja izpostavila praktične registre izrazoslovja, ki jih razmejujejo poglavja. Na koncu drugega dela knjige pa je celo večjezični tehniško-tipografski paralelni slovar v nemščini, francoščini in angleščini. Prav zaradi tega ima priročnik še posebej dodano vrednost.

Njegovo uporabo je zaslediti tudi v knjižnih delih različnih slovenskih avtorjev, predvsem v času pred drugo svetovno vojno, denimo Miroslava Ambrožiča (Tiskarstvo, 1937) ali pa priznanega profesorja Maksa Blejca (Priročnik za ročne stavce, 1957).

V nadaljevanju je Ivo Oman o knjigi povedal, da tudi sam ne pozna popolnoma okoliščin, kako se je pojavila na Slovenskem. Omenil pa je Nika Kodeleta, nekdanjega predhodnega tehničnega direktorja podjetja Delo. Ta je po upokojitvi še večkrat zahajal v tiskarno in želel je z nekdanjimi strokovnimi sodelavci nasledstvu predati omenjeni priročnik. Po mnenju Iva Omara tovrstnega strokovnega nasledstva v podjetju Delo ni več, zato se je odločil, da preda knjigo v hrambo Tehniškemu muzeju Slovenije. Priročnik je izšel v času, ko je bilo v Sloveniji razmeroma malo tiskarn. Slovenci smo bili glede tiskarstva kar nekaj časa nazadnjaški, menda zaradi vpliva Benečije in Francozov. Slovenske knjige so se takrat tiskale predvsem na germanskem območju, med njimi tudi najbolj znana Dalmatinova Biblija. Več kot 100 let po Gutenbergu so tudi pri nas začele nastajati delavnice, ki pa so večinoma žal že zamudile dobo tiskarstva kot umetnosti. Tiskarji so v začetku namreč veljali za umetnike, vrednost njihovih knjigoveških del je bila primerljiva s takratnimi slikarskimi. Vse pole so tiskarji dejansko zrisali, celotno tiskovino so izdelali sami

UV-kapljični sistem digitalnega tiska Macaw DJK 2500/3500 proizvajalcev Nipson in Dropjet.

UV-sistem kapljičnega tiska Macaw DJK 2500/3500

V partnerskem sodelovanju podjetij Dropjet in Nipson je nastal nov sistem UV-kapljičnega tiska Macaw DJK 2500/3500 (širina izpisa 250 mm in 350 mm). Opremljen je z izpisnimi glavami in UV-LED-sušilno komoro Kyocera.

Nov sistem je primeren za tisk etiket in embalaže. Zagotavlja tisk hitrosti največ 76 m/min. in ločljivost 600 x 600 dpi s funkcijo brizganja kapljic variabilne velikosti. Primeren je za realizacijo nalogov manjše in srednje velike naklade. Upodablja s pomočjo štirih procesnih CMYK-barv in dodatne pokrivne bele. Zaradi hitre menjave in izvedbe nalog je primeren tudi v segmentu tiska na zahtevo.

Na letošnjem Labelexpo so predstavili še druge rešitve blagovne znamke Nipson, med katerimi je tudi sistem neskončnega tiska s hitrostjo največ 104 m/min., ki je poseben zaradi momentnega sušenja barve pri nizki temperaturi s tako imenovano tehnologijo Flashfusing (bliskavicami). Prednost uporabe omenjene tehnologije je predvsem temperaturno prijaznejša obdelava papirja, ki ne preseže 50 °C. Papir je na izhodu raven, poltiskovine pa omogočajo bolj kakovostno dodelavo. Možno je tiskati tudi na temperaturno občutljivejši papir.

Več informacij na www.nipson.com in www.dropjet.com.

www.graficar.si

Ročna stavnica s črkovnim gradivom in predstavitev izdelave krtačnega odtisa.

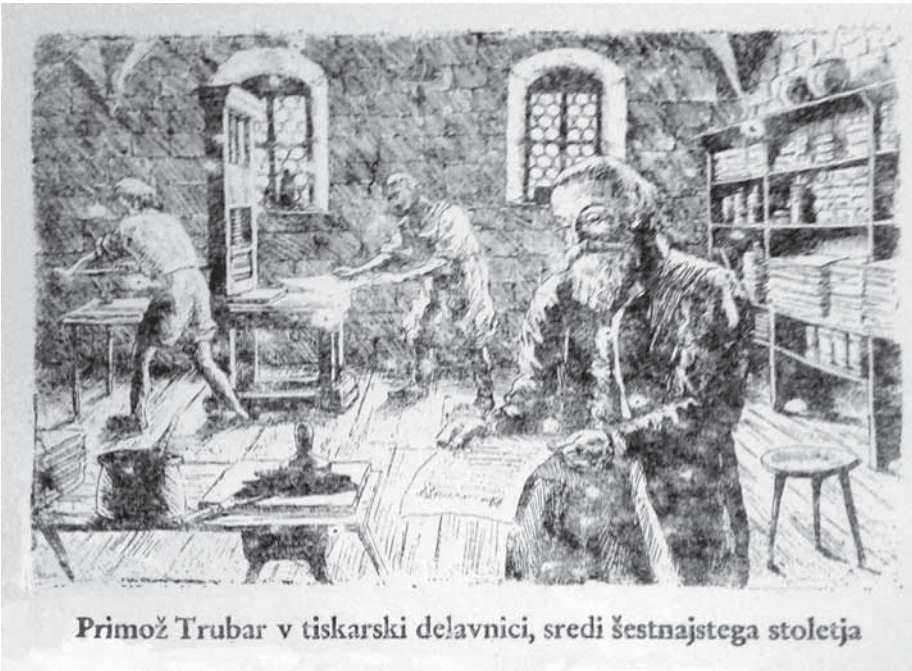
ročno. V času izida omenjenega priročnika se je tiskarstvo že prelevilo v obrtno dejavnost. Potreba po množični izdaji knjig se je namreč drastično povečala. Zapis iz takratnega časa pričajo že o delitvi dela po procesih: stavci, tiskarji, vlivanci črk ... Pri organizaciji teh obrtnih tiskarn so uporabljali tovrstne priročnike. Majhna delitev dela in prenašanje mojstrskega znanja iz roda v rod sta korak za korakom pripeljala do današnje sodobne tiskarske industrije. Obrtniške tiskarne, kot so Triglavska, Blaznikova in Poročevalci, so postale kritične s kritično maso povpraševanja po tiskovinah. V Sloveniji je zato industrijski razvoj tiska prvič zaslediti z združevanjem omenjenih obrtniških tiskarn v združenje Dom slovenskega tiska, kot je bila prvotno imenovana zasnova Dela. Oman verjame, da je danes stopnja industrializacije tiskarstva že dosegla svoj vrh, v sodobnih grafičnih procesih, orodjih in strojih pa bo spet zaslediti čedalje več umetnosti tiskarstva. Ta tiskovinah že daje dodano vrednost. Kljub osebni razvojni naravnosti verjame tudi, da omenjeni korak nazaj k umetnosti tiskarstvu zagotavlja novo sfero, novo večjo vrednost. Nekaj temeljev te umetnosti javnosti ponuja predani priročnik.

Danes tiskarstvo in tipografijo strogo ločimo na dve področji grafičnih znanj, včasih je bilo eno samo. Po njegovih

besedah se še danes pogosto izkaže, da ločevanje znanj za učinkovito poslovanje ni dobrodošlo. Priporočljivo je imeti vsa znanja v hiši, za posel to pomeni konkurenčnost, zmožnost uporabe različnih znanj za nadzorovane in usklajene procese proizvodnje za poslovno zagotovljeno uspešnost. Neusmiljen razvoj in industrializacija sta žal številna tovrstna znanja že pahnila v pozabo, odličen primer

Mojstrsko spričevalo nekdanjih grafičnih strokovnjakov.

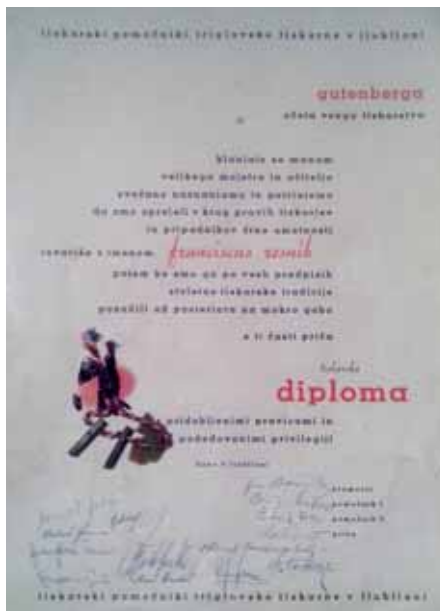
Primož Trubar v tiskarski delavnici, sredi šestnajstega stoletja

Krtačni odtis, izdelan na predstavitvi v živo.

je ravno omenjeni priročnik, v katerem prvi del omenja znanja in pravila stavljenja, med drugim tudi časopisni stavek, za katerega verjame, da ga sodobna digitalna orodja stavljenja ne upoštevajo oziroma vsaj ne zadostno. Enako, bi lahko rekli, velja tudi za druga grafična pravila. Oman je prepričan,

da daje javnosti in sodobni strokovni grafični srenji s predajo priročnika možnost vpogleda v tiskarstvo kot umetnost tudi v prihodnje.

Po častni predaji priročnika smo si seveda ogledali tudi del razstave o papirju in tiskarstvu. Zagotovimo lahko, da je zbirka

Spričevalo o tiskarskem krstu iz leta 1962.

vredna ogleda, njena posebnost pa je, da je drugače kot preostale v muzeju živa. To pomeni, da so v okviru tiskarstva redne praktične delavnice in predstavitve, na katerih ga lahko širša javnost ponovno doživi kot umetnost skozi oko, nos, uho in rok.

Maketa Gutenbergove tiskarske preše.

Stavni stroj linotype.

Nekdaj revolucionarni fotokopirni stroj Xerox.

Spoznate lahko, kako se vliva svinčene črke, izdelava krtačni odtis, tiska s pomočjo tiskarske preše, kako se ročno ali strojno izdelava papir in še in še. Če je v vas kanček interesa, vam uredništvo revije Grafičar obisk muzeja in oddelka tiskarstva toplo priporoča.